

แบบรายงานการตรวจราชการระดับเขต ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561

คณะที่1Promotion & Prevention Excellence (ส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคเป็นเลิศ)

หัวข้อ การพัฒนาและสร้างเสริมศักยภาพคนไทยกลุ่มวัยเรียนและวัยรุ่น ร้อยละเด็กกลุ่มอายุ 0-12 ปีฟันดีไม่มีผุ (cavity free)

เขตสุขภาพที่.....1....จังหวัดแพร่ ตรวจราชการรอบที่ 2 วันที่ 27-29 มิถุนายน พ.ศ. 2561

1. ประเด็นการตรวจราชการ

- 1.1 การส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคในช่องปาก เพื่อให้เด็กปราศจากฟันผุ
- 1.2 ควบคุมโรคในช่องปากและลดการสูญเสียฟันแท้ในเด็กอายุ 12 ปี
- 1.3 ขยายความครอบคลุมสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียน

2. สถานการณ์สภาวะช่องปากและพฤติกรรม

ข้อมูล ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2561

กลุ่มอายุ	ตัวชี้วัดสภาวะ ทันตสุขภาพ	เมือง			สูงเม่น			เด่นชัย		
		59	60	61	59	60	61	59	60	61
18 ด.	ร้อยละเด็ก ปราศ จากฟันผุ (ปี61จากHDC ข้อ36)	97.5	93.38	99.32	99.5	100	100	98.8	96.87	96.15
		ลอง			วังชิ้น			สอง		
		59	60	61	59	60	61	59	60	61
		99.2	97.30	100	95.0	96.77	96.97	87.7	92.43	100
		ร้องกวาง			หนองม่วงไข่			จังหวัด		
		59	60	61	59	60	61	59	60	61
		97.4	99.15	96.55	97.3	100	92.31	96.8	96.25	98.70
กลุ่มอายุ	ตัวชี้วัดสภาวะ ทันตสุขภาพ	เมือง			สูงเม่น			เด่นชัย		
		59	60	61	59	60	61	59	60	61
18 ด.	ร้อยละเด็ก ได้รับการ แปรงฟันจาก ผู้ปกครอง (ปี61จากHDC ข้อ 20)	96.9	97.3	75.21	99.5	100	52.51	95.2	83.4	61.41
		ลอง			วังชิ้น			สอง		
		59	60	61	59	60	61	59	60	61
		89.1	95.2	65.34	76.8	95.1	47.66	95.0	95.1	56.76
		ร้องกวาง			หนองม่วงไข่			จังหวัด		
		59	60	61	59	60	61	59	60	61
		98.3	99.1	51.14	100	100	55.63	94.4	94.7	59.99

กลุ่มอายุ	ตัวชี้วัดสถานะ ทันตสุขภาพ	เมือง			สูงเม่น			เด่นชัย		
		59	60	61	59	60	61	59	60	61
3 ปี	ร้อยละเด็ก	73.6	81.6	80.85	60.9	66.5	78.26	59.3	65.1	64.91
	ปราศจากฟันผุ	ลอง			วังชิ้น			สอง		
	(ปี61จากHDC ข้อ 37)	59	60	61	59	60	61	59	60	61
		74.8	74.3	81.92	55.3	68.8	88.62	56.6	57.5	73.05
		ร้องกวาง			หนองม่วงไข่			จังหวัด		
		59	60	61	59	60	61	59	60	61
		61.0	66.1	66.67	72.8	80.4	73.68	65.4	70.0	77.31
กลุ่มอายุ	ตัวชี้วัดสถานะ ทันตสุขภาพ	เมือง			สูงเม่น			เด่นชัย		
		59	60	61	59	60	61	59	60	61
6 ปี กลุ่มอายุ (ป.1)	ร้อยละเด็ก	25.4	28.28	รอฟผล	28.7	27.36	รอฟผล	17.7	13.56	รอฟผล
	ปราศจาก	ลอง			วังชิ้น			สอง		
	ฟันผุในฟัน	59	60	61	59	60	61	59	60	61
	น้ำนม	38.7	21.49	รอฟผล	36.8	30.18	รอฟผล	18.2	20.23	รอฟผล
	(Caries free)	ร้องกวาง			หนองม่วงไข่			จังหวัด		
	ข้อมูลจาก	59	60	61	59	60	61	59	60	61
	Survey	13.9	27.63	รอฟผล	38.3	31.18	รอฟผล	26.4	25.57	รอฟผล
กลุ่มอายุ	ตัวชี้วัดสถานะ ทันตสุขภาพ	เมือง			สูงเม่น			เด่นชัย		
		59	60	61	59	60	61	59	60	61
6 ปี (ป.1)	ร้อยละเด็ก	73.0	84.36	รอฟผล	95.0	96.78	รอฟผล	95.8	93.22	รอฟผล
	ปราศจาก	ลอง			วังชิ้น			สอง		
	ฟันผุในฟันถาวร	59	60	61	59	60	61	59	60	61
	(Caries free)	82.5	95.49	รอฟผล	95.7	95.22	รอฟผล	91.9	94.02	รอฟผล
	จาก Survey	ร้องกวาง			หนองม่วงไข่			จังหวัด		
		59	60	61	59	60	61	59	60	61
		94.9	96.1	รอฟผล	95.8	88.17	รอฟผล	85.9	91.53	รอฟผล

กลุ่มอายุ	ตัวชี้วัดสถานะ ทันตสุขภาพ	เมือง			สูงเม่น			เด่นชัย		
		59	60	61	59	60	61	59	60	61
12 ปี	ร้อยละเด็ก ปราศจาก ฟันผุในฟันถาวร จากsurvey	67.0	69.0	รอฟผล	64.5	69.8	รอฟผล	64.9	64.9	รอฟผล
		ลอง			วังชิ้น			สอง		
		59	60	61	59	60	61	59	60	61
		69.7	78.9	รอฟผล	66.7	58.9	รอฟผล	64.7	62.5	รอฟผล
		ร้องกวาง			หนองม่วงไข่			จังหวัด		
		59	60	61	59	60	61	59	60	61
		61.7	46.7	รอฟผล	88.2	68.2	รอฟผล	66.5	66.4	รอฟผล
กลุ่มอายุ	ตัวชี้วัดสถานะ ทันตสุขภาพ	เมือง			สูงเม่น			เด่นชัย		
		59	60	61	59	60	61	59	60	61
12 ปี	ร้อยละเด็กฟัน ดีไม่มีผุ Cavity free (จาก HDC ปี61)	85.2	85.58	87.06	76.9	83.79	82.56	82.8	84.79	89.68
		ลอง			วังชิ้น			สอง		
		59	60	61	59	60	61	59	60	61
		82.0	88.60	91.02	87.0	80.25	92.05	85.8	92.51	91.75
		ร้องกวาง			หนองม่วงไข่			จังหวัด		
		59	60	61	59	60	61	59	60	61
		91.7	94.04	80.66	94.1	84.79	86.05	84.5	86.70	87.41
กลุ่มอายุ	ตัวชี้วัดสถานะ ทันตสุขภาพ	เมือง			สูงเม่น			เด่นชัย		
		59	60	61	59	60	61	59	60	61
12 ปี	ร้อยละเด็กที่มี สถานะเหงือก อักเสบ (จากSurvey)	11.7	5.0	รอฟผล	3.9	5.4	รอฟผล	9.7	16.13	รอฟผล
		ลอง			วังชิ้น			สอง		
		59	60	61	59	60	61	59	60	61
		5.0	5.2	รอฟผล	1.1	11.1	รอฟผล	32.0	32.1	รอฟผล
		ร้องกวาง			หนองม่วงไข่			จังหวัด		
		59	60	61	59	60	61	59	60	61
		5.1	12.5	รอฟผล	21.3	25.3	รอฟผล	11.5	10.9	รอฟผล

กลุ่มอายุ	ตัวชี้วัด สภาวะ ทันตสุขภาพ	เมือง			สูงเม่น			เด่นชัย		
		59	60	61	59	60	61	59	60	61
12 ปี	ร้อยละเด็ก แปรงฟันก่อน นอนทุกวัน (จาก Survey)	77.2	81.6	รอฟผล	80.6	78.7	รอฟผล	53.9	72.2	รอฟผล
		ลอง			วังชิ้น			สอง		
		59	60	61	59	60	61	59	60	61
		62.4	63.0	รอฟผล	61.4	63.7	รอฟผล	42.2	63.9	รอฟผล
		ร้องกวาง			หนองม่วงไข่			จังหวัด		
		59	60	61	59	60	61	59	60	61
		45.7	69.2	รอฟผล	70.6	32.5	รอฟผล	65.7	70.6	รอฟผล

หมายเหตุ : ในการตรวจราชการครั้งที่ 2 ใช้ข้อมูล ปี 2559 – 2561

3. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ (ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2561)

ลำดับ	ตัวชี้วัด	รายการ ข้อมูล	เมือง	สูง เม่น	เด่น ชัย	ลอง	วังชิ้น	สอง	ร้อง กวาง	หนอง ม่วง ไข่	ภาพรวม จังหวัด (ข้อมูล ณ วันที่รับตรวจ)
1.กลุ่มอายุ 0-2 ปี (ผลงานจาก HDC)											
1 (จากHDC ข้อ20)	ร้อยละของเด็ก 0-2ปีผู้ปกครอง ได้รับการฝึก แปรงฟันโดยลง มือปฏิบัติ	เป้าหมาย	1968	1196	596	1053	877	969	919	293	7601
		ผลงาน	1277	628	366	688	418	550	470	163	4560
		อัตรา/ร้อยละ	75.21	52.51	61.41	65.34	47.66	56.76	51.14	55.63	59.99
2 (จากHDC ข้อ21)	ร้อยละของเด็ก 0-2ปีเคลือบ/ทา ฟลูออไรด์ เฉพาะที่	เป้าหมาย	1698	1196	596	1053	877	969	919	293	7601
		ผลงาน	763	455	282	369	189	288	315	130	2791
		อัตรา/ร้อยละ	44.94	38.04	47.32	35.04	21.55	29.72	34.28	44.37	36.72

วิเคราะห์ มาตรการ /กิจกรรมสำคัญ

จากข้อมูลสภาวะช่องปากพบว่าในบางพื้นที่สามารถควบคุมป้องกันโรคฟันผุได้ดีแต่บางพื้นที่ยังมีปัญหาในส่วนของ
การจัดการทั้งในส่วนของสิ่งแวดล้อมและปัจจัยตัวบุคคล ดังนั้น สำนักงานสาธารณสุขจึงได้กำหนดประเด็นที่มุ่งเน้นในการ
แก้ไขปัญหาและพัฒนาทางด้านทันตสาธารณสุข ไว้ 3 ประเด็น คือ

- 1.) การส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคในช่องปากเพื่อให้เด็กปราศจากฟันผุ
- 2.) ควบคุมโรคในช่องปากและลดการสูญเสียฟันแท้ในเด็กอายุ 12 ปี
- 3.) ขยายความครอบคลุมสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนเช่น โรงเรียนปลอด
น้ำอัดลมและลดอาหารเสี่ยงต่อทันตสุขภาพ

ดังนั้น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแพร่ จึงได้ร่วมกับพื้นที่บริการ จัดวางมาตรการและกิจกรรมสำคัญ ดังนี้

ลำดับ	ตัวชี้วัด	รายการ ข้อมูล	เมือง	สูง เม่น	เด่น ชัย	ลอง	วังชิ้น	สอง	ร้อง กวาง	หนอง ม่วง ไข่	ภาพรวม จังหวัด (ข้อมูล ณ วันที่รับตรวจ)
-------	-----------	------------------	-------	-------------	-------------	-----	---------	-----	--------------	---------------------	--

1.ด้านการจัดระบบ งานส่งเสริมป้องกันสุขภาพช่องปากเด็ก 0-12 ปี โดยเริ่มตั้งแต่การส่งเสริมป้องกันสุขภาพช่องปากในระดับครอบครัว ชุมชน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนประถมศึกษาโดยแบ่งการดูแลออกเป็น 3 กลุ่มเป้าหมายหลัก

1.1 กลุ่มอายุ 0-3 ปี

ในปีที่ผ่านมาจังหวัดแพร่ได้ดำเนินโครงการตำบลฟันดีใน 10 พื้นที่นำร่อง และจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถอดบทเรียนการดำเนินงานเพื่อนำไปใช้เป็นต้นแบบในพื้นที่อื่นๆและในปี 2561 ในกลุ่มวัย 0-3 ปีได้ขยายพื้นที่ดำเนินการตำบลต้นแบบครอบคลุมพื้นที่ตำบลที่มีทันตภิบาลปฏิบัติงานประจำ 51 แห่งเพื่อส่งเสริมป้องกันโรคฟันผุในเด็ก0-3ปี มีการดำเนินงานเชิงรุกและการคัดแยกกลุ่มเสี่ยงเด็ก ให้คำแนะนำที่เหมาะสมและติดตามเชิงรุกในเด็กกลุ่มเสี่ยงในชุมชนโดยเน้นการสอน/ฝึกวิธีการทำความสะอาดช่องปากเด็กแก่ผู้ปกครองและการทาฟลูออไรด์วานิช เน้นให้ผู้ปกครองแปรงฟันและตรวจช่องปากเบื้องต้นลูกของตนเองได้ โดยมีทันตบุคลากรและ อสม.ติดตามเยี่ยมบ้านในเด็กกลุ่มเสี่ยง

ลำดับ	ตัวชี้วัด	รายการ ข้อมูล	เมือง	สูง เม่น	เด่น ชัย	ลอง	วังชิ้น	สอง	ร้อง กวาง	หนอง ม่วงไข่	ภาพรวม จังหวัด (ข้อมูล ณ วันที่รับตรวจ)
1	ร้อยละของเด็ก 3-5 ปีได้รับการตรวจสุขภาพช่องปาก	เป้าหมาย	2093	1440	698	1149	1009	1070	1032	347	8838
		ผลงาน	1552	664	418	743	583	497	718	269	5444
		อัตรา/ร้อยละ	74.15	46.11	59.89	64.66	57.78	46.45	69.57	77.52	61.60
2	ร้อยละของเด็ก 3-5 ปี เคลือบ/ทาฟลูออไรด์เฉพาะที่	เป้าหมาย	2093	1440	698	1149	1009	1070	1032	347	8838
		ผลงาน	788	351	220	378	243	139	305	206	2630
		อัตรา/ร้อยละ	37.65	24.38	31.52	32.90	24.08	12.99	29.55	59.37	29.76
3	ร้อยละของศพด.มีกิจกรรมแปรงฟันหลังอาหารกลางวันทุกวันด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์	เป้าหมาย	27	18	11	23	19	18	26	8	150
		ผลงาน	27	18	11	23	19	18	26	8	150
		อัตรา/ร้อยละ	100	100	100	100	100	100	100	100	100

วิเคราะห์ มาตรการ /กิจกรรมสำคัญ

1.2 กลุ่มวัย 3-5 ปี

ในปี 2561 ในกลุ่มวัย 3-5 ปีและเด็กวัยเรียน ได้จัดทำโครงการบูรณาการงานส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค “เด็กแพร่ไร้ฟันผุ สุขภาพดี สูงดีสมส่วนและปลอดโรค” ดำเนินการในพื้นที่รับผิดชอบของรพ.สต.ที่มีทันตภิบาลปฏิบัติงาน 51 แห่งโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลักดันให้เกิดนโยบาย/มาตรการที่เอื้อต่อสุขภาพที่ดีในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนประถมศึกษาพัฒนาต้นแบบการส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัยของเด็กในศพด.และโรงเรียนประถมศึกษา สร้าง

ลำดับ	ตัวชี้วัด	รายการ ข้อมูล	เมือง	สูง แมน	เด่น ชัย	ลอง	วังชิ้น	สอง	ร้อง กวาง	หนอง ม่วง ไข่	ภาพรวม จังหวัด (ข้อมูล ณ วันที่รับตรวจ)
เครือข่าย/สนับสนุนการดำเนินงานส่งเสริมป้องกันโรคในเด็กเล็กทั้งองค์กรรวม พัฒนาทักษะและองค์ความรู้ผู้ดูแลเด็กและครู อนามัยด้านส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในเด็กและพัฒนาองค์ความรู้เรื่องการอุดฟันน้ำนม SMART Technique แก่ทันตบุคลากรเพื่อควบคุมการลุกลามของโรคฟันผุในเด็กเล็กเป็นเทคนิคที่ใช้เวลาน้อยและให้บริการในชุมชนได้											

ข้อมูลจาก HDC ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2561

ลำดับ	ตัวชี้วัด	รายการ ข้อมูล	เมือง	สูงแมน	เด่นชัย	ลอง	วังชิ้น	สอง	ร้องกวาง	หนอง ม่วงไข่	ภาพรวม เขต (ข้อมูล ณ วันที่รับ ตรวจ)
1	ร้อยละของเด็กอายุ 6ปีได้รับการเคลือบ หลุมร่องฟัน	เป้าหมาย	777	554	277	416	358	408	365	130	3285
		ผลงาน	18	18	16	5	18	8	33	1	117
		อัตรา / ร้อยละ	2.32	3.25	5.78	1.2	5.03	1.96	9.04	0.77	3.56
2	ร้อยละของเด็กอายุ 6-12ปีได้รับการ ทันตกรรม	เป้าหมาย	6187	3761	2073	3261	2766	2854	2903	937	24769
		ผลงาน	4224	1628	1253	2304	1754	982	2300	574	15019
		อัตรา / ร้อยละ	68.27	43.29	60.44	70.65	63.41	34.41	78.5	61.26	60.64
3	ร้อยละของโรงเรียน ปลอดน้ำอัดลม ลูกอม ขนมกรุบ กรอบและเครื่องดื่ม ที่มีส่วนผสมของ น้ำตาลเกิน 5% (รอฟผล Survey)	เป้าหมาย									
		ผลงาน	รอฟผลการ Survey ปี 2561								
		อัตรา/ ร้อยละ									

วิเคราะห์ มาตรการ /กิจกรรมสำคัญ

1.3 กลุ่มวัยเรียน 6-12 ปี

จากผลการดำเนินงานในช่วงตุลาคม2560-31พฤษภาคม2561กิจกรรมเคลือบหลุมร่องฟันในเด็กอายุ 6 ปีพบว่ายังสามารถ
ดำเนินการได้ค่อนข้างน้อยเนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่โรงเรียนเพิ่งเปิดเทอมใหม่แต่ทั้งนี้ทางหน่วยบริการในพื้นที่ได้มีการวางแผนการออก
ให้บริการเคลือบหลุมร่องฟันและมีการส่งเสริมป้องกันโดยใช้กิจกรรมพัฒนาคุณภาพงานทันตกรรมป้องกันในโรงเรียนประถมศึกษา
เพื่อกระตุ้นการดำเนินงานให้มีความครอบคลุมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สำหรับกิจกรรมที่สำคัญที่จังหวัดใช้เป็นมาตรการในการ
ส่งเสริมป้องกันสุขภาพช่องปากในกลุ่มนักเรียน มีดังนี้

1) กิจกรรมแปรงฟันคุณภาพ เพื่อพัฒนาให้เกิดระบบการแปรงฟันหลังอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีคุณภาพต่อเนื่อง ซึ่งในปี 2561ทางจังหวัดแพร่ยังได้ใช้นวัตกรรมการแปรงฟันแห่งมาช่วยในการแก้ไขปัญหาในโรงเรียน/นักเรียนจำนวนมากหรือขาดสถานที่แปรงฟันหรือโรงเรียนที่มีปัญหาขาดแคลนน้ำเพื่อ นอกจากนี้ นวัตกรรมการแปรงฟันแห่งยังเป็นวิธีการแปรงฟันที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการแปรงฟันและป้องกันฟันผุได้ด้วย โดยทั้งนี้ยังใช้เกณฑ์แปรงฟันคุณภาพของจังหวัดแพร่และมีการกำหนดเป็นตัวชี้วัดระดับจังหวัดที่ทำ MOU กับระดับ CUP เพื่อควบคุม กำกับ และกระตุ้นการทำงาน

2) กิจกรรมพัฒนาคุณภาพการเคลือบหลุมร่องฟัน : มีการออกประเมินคุณภาพการเคลือบหลุมร่องฟันหลังให้บริการ ไปแล้ว 6 เดือนเพื่อติดตาม ควบคุม กำกับและพัฒนาศักยภาพทันตบุคลากรให้มีเทคนิคที่ดีในการเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันฟันผุในเด็กที่ได้รับการเคลือบหลุมร่องฟัน

แนวทาง/มาตรการและกลวิธี

2.ด้านการจัดทำมาตรฐานงานส่งเสริมสุขภาพป้องกันในช่องปากในกลุ่มแม่และเด็ก 0-12 ปี เพื่อนำไปใช้ในทุกสถานบริการสาธารณสุขของจังหวัดแพร่ ดังนี้

กลุ่มแม่และเด็ก 0-5 ปี

กลุ่มหญิงตั้งครรภ์ (ANC)	กลุ่มเด็กอายุ 0-2 ปี	กลุ่มเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
1.จัดทำฐานข้อมูลสุขภาพช่องปากหญิงตั้งครรภ์ 2.การตรวจสุขภาพช่องปาก 3.ให้ทันตสุขศึกษาและการฝึกการแปรงฟัน/Plaque Control Program 4.การจัดบริการรักษา/ส่งต่อเพื่อรับการรักษ 5.การติดตามเยี่ยมบ้านหลังคลอด	1.การจัดทำฐานข้อมูลสุขภาพเด็ก 2.การตรวจสุขภาพช่องปากเด็ก 3.การให้ทันตสุขศึกษาและสอน/ฝึกทักษะการความสะอาดช่องปากเด็กแก่ผู้ปกครอง 4.จัดบริการทาฟลูออไรด์วานิชและตรวจหาฟันผุระยะเริ่มต้น คัดแยกเด็กกลุ่มเสี่ยงและติดตามเยี่ยมบ้าน	1.การจัดทำฐานข้อมูลสุขภาพช่องปากเด็ก 2.การตรวจสุขภาพช่องปากเด็ก 3.การจัดบริการเคลือบหลุมร่องฟันแท้และรักษาตามความจำเป็น 4.ส่งเสริมการจัดกิจกรรมแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน 5.การให้ทันตสุขศึกษา 6.การจัดบริการทาฟลูออไรด์วานิช 7.การรักษาโรคฟันผุในเด็กโดยวิธีSMART

กลุ่มเด็กประถมศึกษา

กลุ่มเด็กประถมศึกษา
1.จัดทำฐานข้อมูลสุขภาพช่องปากนักเรียน 2.ตรวจสุขภาพช่องปากนักเรียนตามระบบเฝ้าระวังทันตสุขภาพ ปีละ 2 ครั้ง 3.จัดบริการรักษา/ส่งต่อเด็กที่มีปัญหาฟันผุรุนแรงระดับ จ. และเหงือกอักเสบ ไปรับการรักษาที่โรงพยาบาล/รพ.สต. 4.ให้บริการเคลือบหลุมร่องฟันเด็ก ป.1 และ ป.6 5.ส่งเสริมการจัดกิจกรรมแปรงฟันหลังอาหารกลางวันในโรงเรียน 6.การให้ทันตสุขศึกษาแก่เด็กนักเรียนประถมศึกษา

3. พัฒนากลยุทธ์รูปแบบและเทคโนโลยีการดำเนินงานส่งเสริม/ป้องกันทันตสุขภาพเพื่อสนับสนุนเครือข่าย และหน่วยบริการในจังหวัด

4. พัฒนาเครือข่ายและต้นแบบการส่งเสริมสุขภาพ นิเทศติดตาม สนับสนุนการดำเนินงานเครือข่ายโรงเรียน เด็กไทยฟันดีอย่างต่อเนื่องเพื่อให้โรงเรียนมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อทันตสุขภาพที่ดีของนักเรียน

5. บูรณาการกับกลุ่มงานส่งเสริมสุขภาพ งานศูนย์เด็กเล็กคุณภาพและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

4. สรุปประเด็นสำคัญที่เป็นความเสี่ยงต่อการทำให้การขับเคลื่อนนโยบายหรือการดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จ (Key Risk Area/ Key Risk Factor) ซึ่งได้จากการวินิจฉัย ประมวล วิเคราะห์ สังเคราะห์ จากการตรวจติดตาม

4.1 การดำเนินงานส่งเสริมป้องกันสุขภาพช่องปากในเด็ก 0 – 12 ปี

การลดความชุกของการเกิดโรคฟันผุเป็นตัวชี้วัดระยะยาวที่บ่งชี้ถึงการเข้าถึงบริการ ส่งเสริม ป้องกัน และรักษาพื้นฐานของประชาชน การแก้ไขปัญหาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายควรบูรณาการการทำงานรพ.แม่ข่ายต้องสนับสนุน ทั้ง วัสดุงบประมาณ กำลังคน ให้คำปรึกษาทางวิชาการ

การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพของบุคคลยังเน้นการให้ทันตสุขศึกษา ควรมุ่งเสริมพลังกลุ่มเป้าหมายเพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติและพัฒนาทักษะความสามารถในการดูแลสุขภาพช่องปาก

การวางแผนการทำงานในพื้นที่มีการกำหนดตารางการทำงานทันตสาธารณสุขในกลุ่มเป้าหมายทั้ง 6 กลุ่มอายุ (Timeline) ไม่สอดคล้องกับการติดตามและประเมินผลงาน ทำให้ดำเนินกิจกรรมและประมวลผลงานไม่ทันเวลา

4.2 ทันตบุคลากร

ปัญหาการขาดแคลนทันตแพทย์เฉพาะทางโดยเฉพาะสาขา วิทยาเอนโดดอนท์ ทันตกรรมสำหรับเด็กและทันตกรรมประดิษฐ์

โรงพยาบาลชุมชนห่างไกล มีปัญหาทันตแพทย์ลาศึกษาต่อ โยกย้ายและลาออกบ่อย ทำให้ทันตแพทย์ส่วนใหญ่เป็นบุคลากรจบใหม่ ต้องอาศัยเวลาในการเพิ่มพูนประสบการณ์ เรียนรู้การทำงาน และเรียนรู้ปัญหาต่างๆ ทำให้การทำงานไม่ต่อเนื่องแม้จะมีระบบการส่งต่องานแต่ในทางปฏิบัติยังมีปัญหาเกิดขึ้น

ปัญหาทันตภิบาลที่เปลี่ยนตำแหน่งและสายงาน มีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบมากขึ้น จึงจำเป็นต้องลดภารกิจด้านบริการทันตกรรมลง และมีแนวโน้มที่จะขาดแคลนทันตภิบาลเพิ่มมากขึ้นในอนาคตเนื่องจากการเปลี่ยนสายงานมากขึ้นและ ไม่มีการผลิตเพิ่มขึ้นอย่างสัมพันธ์กัน

4.3 ระบบข้อมูลสารสนเทศ

การพัฒนาการรายงานระบบประมวลข้อมูลจากระบบ 43 แฟ้มและระบบ HDC ให้มีความถูกต้อง เชื่อถือได้ ยังอยู่ในระหว่างการพัฒนาปรับปรุงและพัฒนาความชัดเจนของ Template ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมผลงาน ซึ่งด้านนิยามหรือการกำหนดที่ตั้ง ตัวหารผลงานที่ชัดเจน

5. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

ปัญหา/อุปสรรค/ปัจจัยที่ทำให้ การดำเนินงานไม่บรรลุ วัตถุประสงค์	ข้อเสนอแนะที่ให้ต่อหน่วยรับตรวจ	สิ่งที่ผู้ทำหน้าที่ตรวจราชการรับไป ประสานหรือดำเนินงานต่อ
1.ความครอบคลุมในการจัดบริการ สุขภาพช่องปากประชาชน ยังไม่ได้ ตามเกณฑ์	-กระตุ้นให้พื้นที่มีการวางแผนดำเนินงาน ครอบคลุมประชากรทุกกลุ่มเป้าหมาย ใน ทุกกิจกรรมและเน้นคุณภาพของแต่ละ กิจกรรมโดยเฉพาะในกลุ่มเด็กปฐมวัย - วิเคราะห์ปัญหาที่แท้จริง และแก้ปัญหาให้ ตรงจุด เช่น ทันตบุคลากรไม่เพียงพอ ก็ จัดบริการหมุนเวียน พื้นที่ห่างไกล และก็ พัฒนาศักยภาพจนท.สาธารณสุขในรพ.สต. นั้นให้สามารถดำเนินกิจกรรมได้	สนับสนุนการเพิ่มศักยภาพการจัดบริการ ของหน่วยบริการทุกระดับ
2.การบันทึกข้อมูลในระบบ 43 แฟ้ม มีการลงบันทึกข้อมูล / ส่งออกข้อมูลน้อยกว่าที่ปฏิบัติงาน จริง และลงข้อมูลไม่ทันเวลา	- ชี้แจงผู้บันทึกข้อมูลและผู้เกี่ยวข้อง ให้ เข้าใจวิธีการ และเห็นความสำคัญของการ ลงบันทึกข้อมูล เพื่อให้การจัดเก็บข้อมูล ถูกต้องและเชื่อถือได้	
3.งบประมาณในการดำเนิน โครงการในพื้นที่มีจำกัดโดยเฉพาะ ในพื้นที่ที่มีจำนวนประชากรน้อย	-จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอแก่ รพ.สต. -ขอสนับสนุนงบประมาณจากแหล่งอื่น เช่น กองทุนสุขภาพตำบล	
4.ความขาดแคลนทันตภิบาล เนื่องจากการเปลี่ยนตำแหน่งและ สายงาน	จัดบริการแบบหมุนเวียนใน รพ.สต.ไม่มีทัน ตภิบาลประจำโดยทันตภิบาลและทันต แพทย์ภายใน Cup	-มีแนวทาง/นโยบายให้ ทันตภิบาลที่ เปลี่ยนสายงานและตำแหน่ง ให้รับผิดชอบ งานทันตสาธารณสุข -สนับสนุนความก้าวหน้าของตำแหน่งเจ้า พนักงานทันตสาธารณสุข

ข้อเสนอแนะต่อนโยบาย /ต่อส่วนกลาง / ต่อผู้บริหาร / ต่อระเบียบ กฎหมาย

- กำหนดแผนอัตรากำลังประเภทต่าง ๆ อย่างเหมาะสม
- กำหนดแผนพัฒนาศักยภาพบุคลากรทั้งภาครัฐ และภาคประชาชน ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการ
ให้บริการของกระทรวงสาธารณสุข
- พัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม ที่เหมาะสมทั้งด้านการส่งเสริมป้องกัน รักษาและฟื้นฟูสุขภาพช่อง
ปาก สนับสนุนการถอดบทเรียนการทำงานส่งเสริมป้องกันและพัฒนา
ระดับพื้นที่ ซึ่งแต่ละพื้นที่ มีความหลากหลายในวิธีคิด วิธีการทำงาน รูปแบบกิจกรรม

4. การสร้างความยั่งยืนของกิจกรรม/โครงการ/นวัตกรรมต่างๆ ควรส่งเสริมให้มีการบูรณาการไปสู่แผนพัฒนาต่าง ๆ ในระบบปกติหรือระบบงานประจำ

5. การขยายผลในพื้นที่ต้นแบบที่ดี เพื่อพัฒนารูปแบบ ภายในจังหวัด อำเภอ และตำบล และสนับสนุนให้นำนวัตกรรม ความรู้ สิ่งดีๆ ที่เกิดในพื้นที่มาใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนางานส่งเสริมทันตสุขภาพของประชาชนต่อไป

6. สนับสนุนครุภัณฑ์ และอุปกรณ์ที่จำเป็นในการให้บริการสุขภาพช่องปากแก่หน่วยบริการทุกระดับ

นวัตกรรมที่สามารถเป็นแบบอย่าง (ถ้ามี)

1.โครงการบูรณาการงานส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในเด็ก 0-12 ปี "เด็กแพร่ไร้ฟันผุ สุขภาพดี สูงดี สมส่วน ปลอดภัย"

2.โครงการส่งเสริมสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุในตำบลที่มีระบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุระยะยาว (Long Term Care) โดยใช้กิจกรรมการบริหารช่องปาก “Kenkobi” ในพื้นที่นำร่องจำนวน 8 อำเภอ 11 ชมรม ในจังหวัดแพร่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มความแข็งแรงของช่องปากและปรับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดีขึ้น โดยอาศัยกิจกรรมการออกกำลังกายช่องปาก ดังนี้

1.การบริหารกล้ามเนื้อบริเวณริมฝีปากและแก้มแก้ไขปัญหาในการออกเสียงให้ชัดเจนอาหารไม่หกออกจากปาก

2.การฝึกเคี้ยวอาหารจะทำให้เคี้ยวได้ละเอียดขึ้นและกระตุ้นต่อมน้ำลาย

3.ฝึกกลืนเนื้อในการกลืน ช่วยทำให้ไม่สำลักอาหารและน้ำลาย

4.การรักษาความสะอาดของช่องปากไม่ใช่อุปกรณ์เฉพาะฟันผุ โรคเหงือกอักเสบและกลืนปากแต่ป้องกันโรคปอดอักเสบจากการสำลักอาหารและน้ำลาย

พื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการ Kenkobi จำนวน 8 อำเภอ 11 ตำบลได้แก่

อำเภอ	ตำบลที่เข้าร่วมโครงการ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
1.ลอง	บ้านปิน	รพ.สต.บ้านปิน
2.วังชิ้น	แม่พุง	รพ.สต.แม่พุง
3.สอง	หัวเมือง	รพ.สต.วังพ่อน
4.เมือง	ร้องฟอง	รพ.สต.ร้องฟอง
5.หนองม่วงไข่	หนองน้ำร้อน /แม่คำมีรัตนปัญญา/วังหลวง/ตำหนักธรรม	รพ.หนองม่วงไข่
6.เด่นชัย	แม่จ๊ว	สอ.น.แม่จ๊ว
7.ร้องกวาง	ร้องเข็ม	รพ.สต.ร้องเข็ม
8.สูงเม่น	หัวฝาย	รพ.สต.หัวฝาย

จากผลการออกประเมินตรวจเยี่ยมและจากการสอบถามผู้เข้าร่วมโครงการในเบื้องต้น ผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจและมีประสิทธิภาพในการเคี้ยว การกลืน การพูดได้ดีขึ้น แต่ทั้งนี้โครงการนี้ยังอยู่ในระหว่างติดตามผลการดำเนินงานอยู่

ผู้รายงาน นางขวัญหทัย มงคล

ตำแหน่งทันตแพทย์ชำนาญการพิเศษ

หัวหน้ากลุ่มงานทันตสาธารณสุข

5 มิถุนายน พ.ศ. 2561 โทร.089-921-7091

E- mail : Kwanhatai_int@hotmail.com